

VREMENSKE RAZMERE IN ZGODNJA FENOLOŠKA POMLAD LETA 2014

Letošnja pomlad preseneča z nadpovprečnimi temperaturami zraka. Povprečne temperature zraka so v večjem delu Slovenije (Ljubljana, Murska Sobota, Novo mesto) prešle spomladanski temperaturni prag 5 °C že 7. februarja, v bolj izpostavljenih predelih (Slovenj gradec) pa le dober teden kasneje, kar je več kot mesec dni prezgodaj glede na dolgoletno povprečje (1971-2000). Izjemi sta bili Obala in Goriška, kjer so pogoji izpolnitev temperaturnega praga nastopili že v zadnjih dneh prejšnjega leta. Povprečne temperature zraka so do konca marca pod pragom ostale le v hribovitih in izpostavljenih predelih. V prvih treh mesecih leta so le redko padle pod povprečje, na Goriškem trikrat, v osrednji Sloveniji pa šestnajstkrat. Izjemnost temperaturnih razmer se kaže tudi v povprečnem odklonu temperature zraka za prve tri mesece. Ta je v večjem delu Slovenije dosegel 4 °C, v primerljivem obdobju podobno toplih pomladih v letih 2011 in 2012, je bil odklon za skoraj polovico manjši. Obilje akumulirane toplote se kaže tudi v akumulaciji efektivne temperature zraka (nad 5 °C), tudi ta je letos več kot enkrat večja od povprečja (Ljubljana, Bilje).

Obilna zgodnje spomladanska toplota pušča svoj odtis v okolju, saj se je rastlinski svet prezgodaj prebujal. Prvi spomladanski znanilci, zvonček in leska so marsikje zacveteli že januarja. Divji kostanj pa je v Ljubljani razvil prve liste v zadnjih dneh marca (na sliki) in prav v teh dneh na socvetjih lahko opazimo že prve odprte cvetove. Po dolgoletnih podatkih fenološkega monitoringa ARSO ta drevesna vrsta v osrednji Sloveniji normalno olista sredi aprila. V preteklih petdesetih letih je divji kostanj podobno pohitel tudi v letih 1977, 1994, 2011, 2012, a še nikoli ni bil tako zgoden kot letos. Podobno so prehitevale tudi druge listopadne drevesne vrste. V prvih dneh aprila je v Ljubljani olistala lipa, dobrih dvajset dni prezgodaj, navadna breza pa dva do tri tedne prezgodaj. Olistale so tudi bukve, ki že dajejo značilno svežo pomladansko podobo slovenski krajini. Tudi pri tej drevesni vrsti je olistanje nastopilo tri tedne prezgodaj, podobno kot tudi v letih 1990, 1994 in 2011. Tudi prvi cvetovi regrata so bili prezgodnji, v osrednjem delu Slovenije za dva do tri tedne, na Primorskem pa za pet dni v primerjavi s povprečjem.

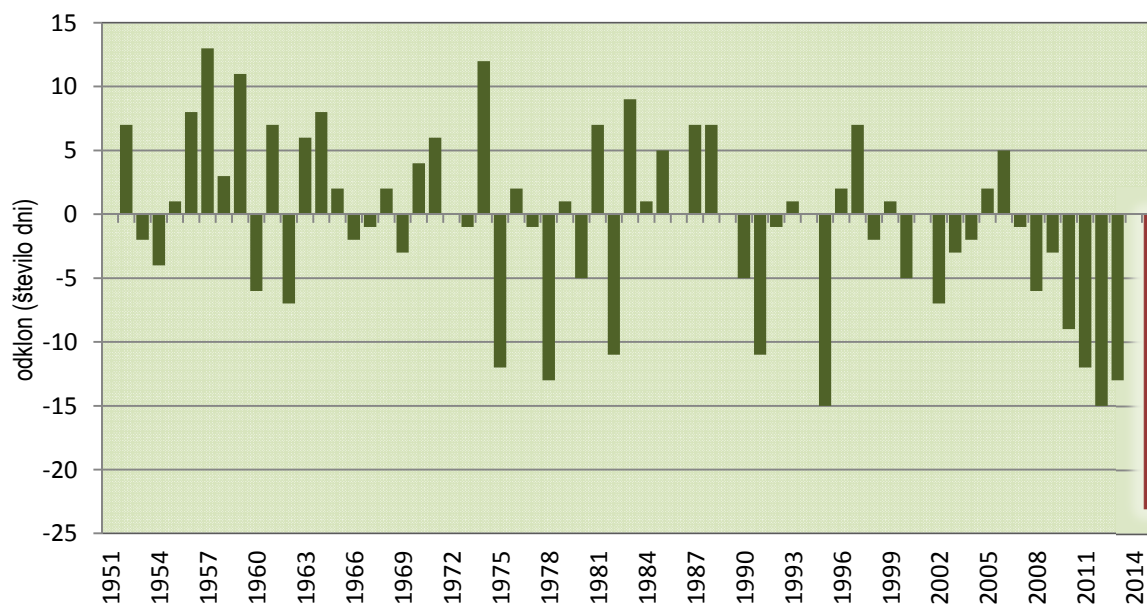

Prve liste pri divjem kostanju smo opazili že v zadnji tretjini marca, dobre tri tedne prezgodaj v primerjavi z dolgoletnim povprečjem

Tudi sadno drevje že vso pomlad močno prehiteva v razvoju. Zgodnji koščičarji (marelice) so na Obali in na Goriškem zacveteli že v zadnjih tretjini februarja. Ob normalnih vremenskih razmerah pa lahko prve cvetove

pričakujemo konec druge in v začetku tretje dekade marca. Tudi zgodnje sorte breskev so na Obali in Goriškem začele cveteti v začetku druge dekade marca, nato je do konca marca postopno zacvetel ves njihov sortni izbor. Zanimivo je, da so odkloni v fenološkem razvoju izrazitejši v osrednjem delu Slovenije. Čeprav zgodnost cvetenja narekuje tudi sorta, so prve češnje v Brdih in na Obali zacvetele že konec druge dekade marca, nato je bil ta del Slovenije odet v belo še ves zadnji teden marca. Podobno tudi na Goriškem, kjer pa so glede na sortno variabilnost pozne sorte cvetele še v začetku aprila. Tudi v osrednji Sloveniji so češnje zacvetele prezgodaj. Najbolj zgodne sorte so prve cvetove odprle že zadnje dni marca (v preglednici). Običajno razlika v času cvetenja češenj med Primorjem in osrednjo Slovenijo traja vsaj 14 dni. Podobno so letos razlike manjše kot običajno tudi pri drugih drevesnih vrstah. Med olistanjem divjega kostanja v Primorju in osrednjo Slovenijo je povprečno 20 dni, letos jih je bilo le 7. Še manjša je razlika pri olistanju lipe, saj je na Goriškem in v Ljubljani olistala skoraj istočasno.

Če nas zgodnja pomlad navdušuje pa je prezgodnje cvetenje sadnega drevja zelo neugodno, zaradi nevarnosti spomladanskih pozeb. Spomladanske ohladitve lahko še ves april prinesejo nizke temperature zraka, predvsem kadar so ohladitve advekcijsko-radiacijskega značaja, kar pomeni, da vdoru hladnega zraka s severa ali severovzhoda ponoči sledi še močno radiacijsko ohlajanje. Take vrste ohladitve so za odpirajoče se cvetne brste ali že odprte cvetove sadnih rastlin navadno najbolj usodne, saj temperatura zraka v prizemnih plasteh ozračja lahko pade več stopinj pod ničlo.

Olistanje divjega kostanja (v odklonih od povprečja) v obdobju 1951 - 2014

Olistanje divjega kostanja, navadne breze in lipe ter prvi cvetovi regrata, češnje in breskve v letu 2014 z odkloni od dolgoletnega povprečja

Feno postaja	Divji kostanj		Navadna breza		Lipa		Regrat		Češnja		Breskev	
	2014	odklon	2014	odklon	2014	odklon	2014	odklon	2014	odklon	2014	odklon
Ljubljana	27.03.	23	27.03.	21	01.04.	20	31.03.	14	25.03.	21	20.03.	16
Bilje	02.04.	8	20.03.	13	31.03.	14	14.03.	5	30.03.	5	12.03.	16
Portorož	20.03.	11	20.03.	15	26.03.	11	18.03.	5	14.03.	16	27.02.	23
Novo mesto	02.04.	14	22.03.	21	02.04.	17	16.03.	21	29.03.	15	18.03.	16
Celje	23.03.	24	01.04.	14	06.04.	16	26.03.	15	28.03.	23	23.03.	17